

Sekretariatet
Charlotte Funseth
charlotte.funseth@regionjh.se

Regionstyrelsen
RS/742/2024
2025-04-17

Svar på medborgarförslag om egen vårdbegäran för mammografin

Ärendebeskrivning

Det har inkommit ett medborgarförslag om att kunna göra en egen vårdbegäran för mammografi. Idag upphör regelbunden kontroll/kallelse efter att kvinna fyllt 74 år. Förslagsställaren vill fortsätta att kontrollera sina bröst regelbundet och anser att en egen vårdbegäran gör att hälsocentralen slipper kontaktas för att få remiss.

Förslaget motsvarar närmast en mammografisk screeningundersökning. Det innebär att göra en röntgenundersökning på en symtomfri person som en förebyggande åtgärd för att upptäcka och behandla en eventuell cancer i ett tidigt skede och där målet är att minska dödligheten i bröstcancer. Kommentaren indelas i tre områden, mammografiscreening, röntgenundersökning och medicinska resurser.

Mammografiscreening

Mammografiscreening följer rekommendationerna i det nationella vårdprogrammet för att bedriva verksamheten på ett säkert och jämlikt vis i Sveriges regioner.

I Nationellt vårdprogram bröstcancerscreening - RCC Kunskapsbanken 2024 anges: "Alla regioner ska erbjuda avgiftsfri screening för bröstcancer med mammografi till personer 40–74 år som vid födseln tillskrevs det juridiska könet kvinna. Screeningen ska erbjudas med 18–24 månaders intervall.

Screening rekommenderas inte efter 74 års ålder eftersom inga fördelar är visade."

Man hänvisar här till Socialstyrelsens rekommendationer:

Screening för bröstcancer – Socialstyrelsens rekommendation – Slutversion 2023 och där anges:

"Erbjud inte fortsatt screening efter 74 års ålder.

Det saknas kunskap om effekten av screening för bröstcancer efter 74 års ålder. Därför går det inte att fastställa att eventuella positiva effekter överväger de negativa. Det är inte säkert att dödligheten i bröstcancer skulle minska, och man riskerar onödig behandling av cancer som aldrig hade gett symtom under patientens livstid. Socialstyrelsen rekommenderar därför att regionerna inte erbjuder screening för bröstcancer efter 74 års ålder. Personer som söker vård för symtom på bröstcancer behöver dock alltid utredas och följas upp enligt gällande rutiner, oavsett ålder"

Socialstyrelsen hänvisar i sin tur till ett vetenskapligt underlag publicerad: 2022-10-11 av SBU - Statens beredning för medicinsk och social utvärdering:

Screening för bröstcancer hos kvinnor över 74 år

"Resultatet i denna litteraturgenomgång visar att det saknas vetenskapliga studier som

specifikt undersökt effekten av fortsatt screening för bröstcancer av kvinnor som är över 74 år. Utifrån detta underlag går det inte att avgöra om fortsatt screening för bröstcancer medför positiva eller negativa effekter hos kvinnor över 74 år, eller om effekt saknas.”

Röntgenundersökning:

Mammografi är en form av röntgenundersökning och regleras därför av Strålsäkerhetsmyndigheten och deras direktiv. Bland annat *2022-05 Granskning av berättigandeprocessen inom röntgendiagnostik*.

Man talar där om ett ”berättigande” att utföra en undersökning, det vill säga att vinsten är större än skadan av bestrålning.

För att få göra en mammografi ska man alltså kunna påvisa att man har en ”tillräcklig sammantagen nytta” för patienten.

Medicinska resurser i Region Jämtland Härjedalen

Mammografiverksamheten i regionen en väl fungerande verksamhet men har i nuläget inte kapacitet personalmässigt och utrustningsmässigt att vidga åldersintervallet utanför rekommenderat intervall 40 – 74 år.

Sammanfattning:

I nuläget bör inte Mammografi på egen vårdbegäran på **frisk symtomfri individ** över 74 år i Region Jämtland Härjedalen göras. Det beror på tre huvudorsaker:

- Det motsvarar en mammografiscreening vilket följer ett nationellt vårdprogram som rekommenderar screening mellan 40–74 år
- Det är en röntgenundersökning som behöver ett medicinskt berättigande
- Region Jämtland Härjedalen har i nuläget inte resurser att öppna upp för screening över 74 år

Nulägets bristande kunskaper om nyttan med eventuell mammografiscreening över 74 år utesluter inte framtida nya fakta som stöder detta och att vi då med ökade resurser kan utöka mammografiscreeningen.

Viktigt är dock att personer med symtom på bröstcancer oavsett ålder ändå kommer för utredning.

Hälso- och sjukvårdsnämnden behandlade ärendet 2025-04-10 § 30 och föreslår regionfullmäktige att medborgarförslaget avslås.

Regiondirektörens förslag

Regionstyrelsen tillstyrker hälso- och sjukvårdsnämndens förslag.

I tjänsten

Sara Lewerentz
Regiondirektör

Mikael Ferm
Stabschef

Utdrag till

Förslagsställaren, divisionschefer